

АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ЁРДАМИДА ТАЛАБАЛАРДА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ ОЛИШНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Г.Шодмонова, Х.Х.Каримова, ТИМИ

Малакали кадрлар тайёрлаш жараёнининг ҳар бир босқичи ўзида таълим жараёнини самарали ташкил этиш, уни юқори босқичларга кўтариш, шу билан бирга жаҳон таълими даражасига етказиш борасида муайян вазифаларни амалга ошириши лозим. Истиклолнинг дастлабки йиллариданок Президентимизнинг бевосита ташаббуси ҳамда раҳнамолигида таълим тизимига қаратилган юксак эътибори натижасида, бугунги кунда “Таълим тўғрисида”ги қонун, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” доирасида ҳаётга тадбиқ этилган янгиланишлар ҳалқаро жамоатчилик томонидан ҳам муносиб баҳоланмоқда.

Ўзбекистонда таълим тизимининг ривожланиши давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Узлуксиз таълимнинг амал қилаётган тизими касб-ҳунар ва олий таълим олиш имкониятини яратиш билан бирга малакали ишчиларни ва мутахассисларни тайёрлашга имкон беради.

Жамиятни ахборотлаштиришнинг ҳозирги шароитида мутахассисдан, унга касбий масалаларини самарали ечиш имкониятларини таъминловчи юқори даражадаги ахборот маданияти талаб қилинади. Бу олий ўқув юртлари талабаларини, ҳозирги жамиятда яшаш ва меҳнат қилишни янгича тушунишни, таълим таркиби тўғрисидаги анъанавий тушунчаларини қайта ўйлаш ва фикрлашга мажбур қилади. Олимларнинг бу муаммоларга бағишланган кўплаб ишлари эълон қилинган [1-3]. Таълим жараёнининг самарадорлиги одатдаги анъанавий таълим билан таълимнинг янги технологияларини қанчалик чуқур ва ҳар томонлама бирга олиб боришга боғлиқлигини, шунинг учун ҳам янги таълим технологияларининг ўқув фаолияти, мустақил таълимга таъсирини изчил ўрганиш долзарб масалалардан биридир.

Талабаларнинг мустақил билим олишларини ривожлантириш фанда янгилик эмас. Биринчидан, мустақил таълим педагогиканинг асосий тушунчаларидан бири бўлиб, уни шакллантириш таълим беришнинг асосий масалаларидан биридир. Бовиқа томондан мустақил таълим олий таълимнинг

муҳим дидактик тамойилларидан биридир. Таълим дидактикасининг замонлар стратегияси талаба мустақил ўқиб, ўрганиш фаолияти жараёнида шароитлар яратишдан иборатдир. Ахборотлашган жамиятнинг яратилиши ривожланиши таълимда ахборот коммуникация технологиялари (АКТ)дан фойдаланишни такозо қилади. Ҳар қандай педагогик технология бу ахборот технологиясидир, чунки таълимнинг технологик жараёни асосини ахборот олиш ва уни бошқа кўринишга келтириш ётади. Компьютер ишлатиладиган таълим технологиясини компьютер технологияси, деб атаса ҳам бўлади. Таълимнинг компьютер технологияси бу ахборотни тайёрлаш ва ва етказиш жараёни бўлиб, уни амалга оширишнинг воситаси компьютер ҳисобланади.

Охириги пайтларда умумий ахборот-таълим мажмуини яратишнинг ривожланаётган муҳити тўғрисида кўплаб ишлар қилинапти, у ўз ичига маълумотлар базасининг таксимоли, виртуал библиотека, электрон ўқув қўлланма ва дарсликлар, мультимедиа синфларини олади. Тармоқ ахборот технологиялари эса, электрон почта, телеконференциялар, мультимедиа ли проектлар, интерактив видео синфлардан ташкил топган бўлиб, булар ахборотлашган муҳитнинг асосини ташкил қилади. Ҳозирги вақтда олий ўқув юртларини ягона тармоққа бирлаштирадиган www.edu.uz, www.markaz.uz веб сайтлари ишлаб турибди. Бундан ташқари олий ўқув юртларининг ўқув қўлланма ва маъруза матнлари “ZiyoNET” ахборот таълим тармоғининг ресурслари яратилган.

АКТнинг муваффақият билан амалга ошаётганлигини Интернет – глобал компьютер тармоғи мисолида ҳам кўрса бўлади. У фан, таълим, алоқа, оммавий ахборот воситалари, реклама, савдо ҳамда инсониятнинг бошқа соҳаларида тезлик билан қўлланила бошланди. Интернетни таълимга жорий қилишнинг биринчи кадамларидан бошлаб, уни ривожлантиришнинг имкониятлари жуда катта эканлигини кўрсатди. Шу билан бирга таълим муассасаларининг тармоқдан биргаликда фойдаланишда вужудга келадиган қийинчиликларини ҳам келтириб чиқарди. Бу, катта ҳажмдаги техник, дастурий, шу билан бирга

ташкилий-услубий қўлланмалар, янги ўқув қўлланмалари ва дарсликларни яратиш билан боғлиқдир.

АКТдан фойдаланишдаги кийинчилик нафақат методик базанинг йўқлигидан, балки таълим учун АКТ ларни ишлаб чиқиш методологияси бўлиб, бу педагоглардан амалиётда бу соҳада ўз тажрибасига таянишни ва ахборот технологияларидан самарали фойдаланишни такозо қилади.

Ҳозирги замон олий таълими дидактикаси стратегияси мустақил таълим олиш жараёнида дидактик шароитлар яратилишининг зарурлигини келтириб чиқаради. Бу уларнинг билим олишларини ривожлантириш билан шартланади. Чунки битирувчиларнинг мустақил билим олиш даражаси қанчалик юқори бўлса, улар ўз касбининг шу даражадаги усталари, демак, меҳнат бозорида рақобатбардош мутахассислар, демакдир. АКТ таълим жараёнига ва таълим олувчини тарбиялашга тезлик билан таъсир қилади, яъни билим бериш ва таълим усулини ўзгартиради. Шу билан бирга таълим тизимида АКТнинг қўлланилиши нафақат таълим технологиясига таъсир кўрсатади, балки бу соҳага янгиликларни киритади. Булар ахборот ва алоқадан фойдаланиш имкониятларини кескин кенгайтиради. Электрон почта, электрон кутубхоналар, сайтлар таълим тизими учун чексиз имкониятлар беради, дунёнинг ҳар қандай нуктасидан ўқув ва илмий ахборотларни олиш имконини яратади.

Литература

1. Каримов И.А. Юксак маънавият енгилмас куч. – Тошкент: Маънавият, 2008.
2. Андриянова В.И. XXI век – век интеллектуального образования и воспитания: Сборник научно-методических статей / Под общ. ред. д.п.н., проф. Р.Х.Джураева; отв. ред. д.п.н., проф. В.И.Андриянова. – Ташкент: УзНИИПН, 2004.
3. Безбородов Ю.Г. Информационно-образовательные системы – основа формирования телекоммуникационной грамотности и интеллектуальных умений студентов. – Ташкент: УзНИИПН, 2004.